

комплексний характер (поєднання знань з теорії права, держави, політичних відносин).

Узагальнення новітніх наукових уявлень дає підстави вважати, що право взагалі виникає разом з виникненням людського суспільства як специфічний нормативний спосіб забезпечення управління ним і функціонує в своїй першій історичній формі як первісне звичаєве право. Щодо політики, то це явище виникає на більш пізньому етапі розвитку, з утвердженням приватної власності, разом з чим відбувається соціальне розширення суспільства і політизація суспільних відносин.

Одним із визначальних методологічних положень слід визнати таке, що будь-яке визначення правової політики не повинно суперечити загальному уявленню про політику в її традиційному розумінні. Політика ж в найбільш абстрактній формі є галуззю взаємодії між класами, партіями, націями, народами, державами, соціальними групами, владою і населенням, громадянами та їх об'єднаннями. Це - найважливіший та найскладніший пласт суспільного життя. Політика існує поряд з іншими такими ж широкими сферами життєдіяльності - ідеологічною, моральною, культурною, духовною, правовою, релігійною, тісно переплітаючись з ними. А отже це дає нам право зробити висновок про існування аналогічної кількості видів державної політики, які разом представляють собою її узагальнену структуру, в якій чільне місце належить правовій політиці держави.

На підставі зазначеного вище, та враховуючи методологічні особливості існуючих наукових позицій сучасних авторів, пропонується під правовою політикою держави розуміти вид або сферу державної діяльності, що здійснюється з використанням правових засобів та процедур, з метою забезпечення ефективної дії права як універсального засобу регулювання суспільних відносин, реалізації суб'єктивних прав та обов'язків в ім'я ствердження ідеалів справедливості та свободи певного суспільства.

Список використаних джерел:

1. Аристотель. Політика: Соч. в 4 томах / Аристотель. - М., 1997. Т.4. - 456 с.
2. Гетель Г.В.Ф. О научных способах исследования права, его места в практической философии и его отношения к науке о позитивном праве // Г.В.Ф.Гетель. Политические произведения. - М., 1978. - 1326 с.
3. Кант И. Идея всеобщей истории во всемирно-гражданском плане / Соч.: В 6 т. - М., 1965. - Т. 6. - 357 с.
4. Почтовий М.М. Почтовый М. М. Про поняття «правової політики» в загальній теорії права / М. М. Почтовий // Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ. - 2009. - № 6 (67). - С. 95-99.
5. Шульженко Ф.П. Історія політичних і правових вчень : Підручник. - К.: Юрінком Інтер, 2007. - 464 с.

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ПРАВА ЛЮДИНИ: СУЧАСНЕ РОЗУМІННЯ ТА НАПРЯМТВОЛЮЦІ

Мозоль Наталія Іванівна, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри загально-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Демократизація українського суспільства формування правової державності та розбудова громадянського суспільства вимагають від науки теорії держави і права нового осмислення змісту та сутності ключових категорій права. Зокрема сучасного розуміння права яке визнає людину найвичтою соціальною цінністю а забезпечення та реалізацію невід'ємних прав і свобод людини і громадянина — головною метою діяльності державної влади.

Особливо важлива роль у вирішенні завдань гармонізації суспільства належить правовій системі, яка в умовах розвитку і реформування соціально-правової державності набуває соціальної спрямованості як засобу формування та реалізації прав людини.

Прийнято вважати, що усі права людини є неподільними, однаково важливими і складають єдиний комплекс, а протиставлення окремих прав чи свобод один одному - неприпустимим. В протилежному випадку, намагання досягти дотримання однієї групи прав і свобод може бути використане для пригнічення іншої. Тим не менше, визнання неподільності прав людини не уникає певної їх градації і пріоритетів.

Розвиток уявленнє про сутнїсть прав людини є цїлком закономірним явищем, яке актуалїзується для вчених як виклик нового часу. Вїдповїдною реакцією на вказаний процес має стати пошук нової, доскональшої концепції прав людини яка виключила б користування правами людини з позиції сваволї та аморфності і, зокрема, мінімувала б таке явище, як зловживання правами людини.

Як справедливо зазначає професор О. Костенко для того, щоб знайти критерій, що дозволяє вирїзнити зловживання правами людини, потрібно вирїшити одне з основних питань сутностї прав людини. Для цього необхідно по-новому інтерпретувати ідею природного права, на якій має засновуватись концепція прав людини. Методологічною основою такої інтерпретації має стати так званий принцип соціальному натуралїзму, суть якого полягає у тому, що соціальні феномени так само природні, як і фізичні, і біологічні - вони породжуються природою і існують за її законами. Виходячи з принципу соціального натуралїзму права людини - це свобода людини жити за природними законами суспільного життя (у тому числі за законами природного права), забезпечена шляхом закрїплення її у законодавчих актах.

Вїдповїдно до зазначеного, першоджерелом прав і свобод людини (так само як і обов'язків) є закони соціальної природи, а не воля і свідомість людей. Роль волї і свідомостї людей полягає лише у тому, щоб по-перше - відкрити закони природного права, а по-друге - закрїпити їх у вигляді чинного законодавства.

Окремо потрібно звернути увагу на поширення зловживань правами людини, закрїпленими та визначеними законодавством, оскільки такі зловживання становлять новий виклик для сучасності, на який можна відповісти лише через подальший розвиток концепції прав людини. Тому назріла нагальна потреба доповнити поняття природних прав людини поняттям природних обов'язків, під якими варто розуміти обов'язки, що накладаються на людину природними законами суспільного життя, які мають закрїплюватися у законодавчих актах.

Згідно із принципом соціального натуралїзму існує закон соціальної природи, згідно з яким природні права людини знаходяться в органічній єдності з її природними обов'язками, утворюючи при цьому нерозривне ціле. У законодавчих актах як вітчизняних так і зарубіжних згаданий закон соціальної природи відображений не у повній мірі і здебільшого визначає саме права людини. Такий підхід більшістю вчених трактується як недолїк, оскільки неналежним чином реалїзує ідею про взаємозв'язок прав і обов'язків людини. До того ж принципи органічності єдності прав і обов'язків людини передбачає, що права які не пов'язані з обов'язками або стають інструментом для зловживань тих, кому вони надаються, або залишаються нерелїзованою декларацією, бо інші суб'єкти не обтяжені обов'язком забезпечувати реалїзацію цих прав.

Зазначена вада положень нормативно-правових актів, зокрема Загальної декларації прав людини і Конституції України породжує враження прїоритетності природних прав людини над природними обов'язками людини та їх самодостатності. Як наслідок, утворюються цїлком легальні правові підстави для зловживання правами людини шляхом відриву природних прав людини від її природних обов'язків. У такому випадку права людини тлумачаться як нічим не обмежені, хоча насправді закони соціальної природи, і зокрема закони природного права, визначають межї для природних прав людини, встановлюючи для цього природні обов'язки людини. Визнання цих обов'язків дає можливість визначити межї прав людини, вихїд за які має квалїфікуватися як зловживання правами людини і громадянина.

Лише на основі розумного поєднання прав і обов'язків людини як у природному праві, так і у законодавчих актах можливе повне забезпечення соціальних, економічних та культурних прав громадян, формування демократичного правового суспільства.

Враховуючи викладене, варто вказати на те, що вимоги часу спонукають до модернізації розуміння сутностї прав людини, зокрема у напрямку реалїзації природного принципу збалансованостї прав і обов'язків людини, який має стати основою для прогресивного правопорядку, знайшовши своє відображення у правовій системі України.